

**ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ**

ΚΟΥΡΟΓΙΩΡΓΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

A.M: 1340200800564

Εργασία στο μάθημα "Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα"

Καθηγητής: κ. Ανδρέας Δημητρόπουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ❖ Πρόλογος
- ❖ Ορισμός
- ❖ Κατηγορίες αντιρρησιών συνείδησης
- ❖ Ιστορική αναδρομή
- ❖ Διάρκεια υποχρέωσης των αντιρρησιών συνείδησης
- ❖ Διεθνής αμνηστία
- ❖ Στρατιωτικοί αντιρρησίες συνείδησης
- ❖ Επίλογος
- ❖ Περίληψη
- ❖ Βιβλιογραφία
- ❖ Νομοθεσία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εθνική κυριαρχία μιας χώρας και η προστασία της από τις εξωτερικές απειλές, διασφαλίζονται με τη οργάνωση ενόπλων δυνάμεων. Το δίκαιο κάθε χώρας περιέχει συγκεκριμένες ρυθμίσεις που αφορούν στον τρόπο λειτουργίας των ενόπλων δυνάμεων. Στο Ελληνικό Δίκαιο προβλέπεται η υποχρεωτική εκπλήρωση στρατιωτικής θητείας από όσους δύνανται να φέρουν όπλα, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 6 του Συντάγματος. Αυτή η ρύθμιση όμως αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία του προβλήματος των «αντιρρησιών συνείδησης», το οποίο πραγματεύεται η παρούσα εργασία. Μπορούν λόγοι συνειδήσεως, όπως θρησκευτικές πεποιθήσεις και ιδεολογικές αντιλήψεις, να αποτελέσουν δικαιολογία για απαλλαγή από την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία; Αποτελεί η αναγνώριση των «αντιρρησιών συνείδησης» απειλή για την αποτελεσματική άμυνα της πατρίδας; Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα μπορεί να επέλθει μόνο ύστερα από την λεπτομερειακή ανάλυση αυτού του φαινομένου.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Αντιρρησίες συνείδησης, θεωρούνται όσοι επικαλούνται τις θρησκευτικές ή ιδεολογικές τους πεποιθήσεις προκειμένου να μην εκπληρώσουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις για λόγους συνείδησης. Οι λόγοι συνείδησης θεωρούνται ότι έχουν σχέση με μία γενική αντίληψη περί ζωής, βασισμένης σε συνειδητές θρησκευτικές, φιλοσοφικές ή ηθικές πεποιθήσεις, που εφαρμόζονται από το άτομο απaráβατα και εκδηλώνονται με τήρηση ανάλογης συμπεριφοράς. Ο αντιρρησίας συνείδησης αντιμετωπίζει επομένως μία σύγκρουση μεταξύ του ηθικού και ενός νομίμου καθήκοντος με αποτέλεσμα να μη μπορεί να είναι συνεπής στις στρατιωτικές του υποχρεώσεις χωρίς παράλληλη παραβίαση της νομικής του υποχρέωσης.

Στον Στρ. Π. Κ. ως άρνηση στράτευσης νοείται η τυποποίηση και η ποινική αντιμετώπιση της άρνησης κατάταξης στις Ένοπλες Δυνάμεις (ανυποταξία), της άρνησης ή παράληψης του στρατιωτικού να ενταχθεί λειτουργικά στο σώμα της στρατιωτικής υπηρεσίας (ανυπακοή) και της αυθαίρετης αποδέσμευσης του στρατιωτικού από το στράτευμα (λιποταξία).

Τέλος, στον όρο αντιρρησίες συνείδησης ο νομοθέτης δεν περιλαμβάνει όσους έχουν υπηρετήσει ένοπλοι για οποιοδήποτε διάστημα στις Ελληνικές ή ξένες Ένοπλες Δυνάμεις ή Σώματα Ασφαλείας, όσους έχουν πάρει άδεια οπλοφορίας ή έχουν ζητήσει τέτοια άδεια, όσους μετέχουν σε μεμονωμένες ή συλλογικές δραστηριότητες σκοπευτικών αγώνων, κληρονομιάς και λοιπές που έχουν άμεση σχέση με τη χρήση όπλων και όσους έχουν καταδικαστεί ή

εκκρεμεί σε βάρος τους ποινική δίωξη για έγκλημα που έχει σχέση με τη χρήση όπλου, πυρομαχικών ή παράνομης βίας

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΩΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Οι αντιρρησίες συνείδησης διακρίνονται σε ιδεολογικούς αντιρρησίες και σε θρησκευτικούς αντιρρησίες. Αντιθέτως οι θρησκευτικοί λειτουργοί, μοναχοί και οι δόκιμοι μοναχοί γνωστών θρησκειών δεν εντάσσονται στους αντιρρησίες συνείδησης. Οι τελευταίοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση στράτευσης βάσει του Ν. 1763/1988 προκειμένου να διαφυλαχθεί η ακώλυτη λειτουργία των θρησκειών.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Σε αυτή τη κατηγορία κατατάσσονται τα άτομα που αρνούνται να εκπληρώσουν την στρατιωτική θητεία επικαλούμενοι ιδεολογικές αντιλήψεις, όπως κοσμοθεωρίες και προσωπικές πεποιθήσεις περί ηθικής.

Στην ευρεία κατηγορία των ιδεολογικών αντιρρησιών συμπεριλαμβάνονται οι «ειρηνιστές αντιρρησίες», οι οποίοι πρωτοεμφανίστηκαν το 1986 εκφράζοντας την αντίθεση τους στη χρήση βίας και οι «ολικοί αρνητές στράτευσης», των οποίων η άρνηση τους για εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας πηγάζει από την αντικρατική τους ιδεολογία και την πεποίθησή τους ότι δεν έχουν καμία υποχρέωση απέναντι από το κράτος.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ

Η αντίρρηση συνείδησης των θρησκευτικών αντιρρησιών πηγάζει από αρχές που τους επιβάλλει η θρησκεία, την οποία ασπάζονται. Τα μέλη της αίρεσης του χιλιασμού, οι μάρτυρες του Ιεχωβά, ακλουθώντας τις επιταγές του δόγματός τους, που απαγορεύει τον φόνο και τη χρήση όπλων ή άλλων μέσων που μπορούν να βλάψουν τη σωματική ακεραιότητα, επικαλούνται το άρθρο 13 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο θεσπίζει το απαραβίαστο της θρησκευτικής ελευθερίας, για να απαλλαχθούν των καθηκόντων που αντίκεινται σε κανόνες του δόγματος το οποίο πρεσβεύουν.

ΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το φαινόμενο των αντιρρησιών συνείδησης κάνει έντονη την παρουσία του στον Ελλαδικό χώρο κατά τη διάρκεια του 1970, οπότε και αρχίζουν να εκδίδονται επισήμως τα πρώτα νομοθετήματα για την ρύθμισή του. Ωστόσο από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα περιπτώσεις λιποταξίας, από τις πολυάριθμες πολεμικές επιχειρήσεις οφείλονταν σε συνειδησιακούς λόγους και γι' αυτό μπορούν να θεωρηθούν ως τα πρώτα δείγματα αντιρρησιών συνείδησης στην Ελλάδα. Η υποχρεωτική στράτευση θεσπίστηκε στην το 1911, τη δεκαετία των μεγάλων πολεμικών εμπλοκών (βαλκανικοί πόλεμοι, Α' παγκόσμιος πόλεμος, εκστρατεία στην Ουκρανία, επιχειρήσεις στην Μικρά Ασία). Η μακρόχρονη διάρκεια αυτών των εμπλοκών οδήγησε σε μαζικά κύματα λιποταξίας.

Τα επόμενα χρόνια και ως τον εμφύλιο πόλεμο, οι μάρτυρες του Ιεχωβά ήταν οι μόνοι που αρνούσαν την στράτευση για λόγους συνειδήσεως. Ειδικά κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου (1946 – 1949) και επί του Β' Παγκοσμίου πολέμου (1939 - 1946) οι Μάρτυρες του Ιεχωβά θανατώθηκαν, καταδικάσθηκαν σε ισόβια κάθειρξη ή εξορίστηκαν στη Μακρόνησο και αλλού.

Τη δεκαετία του 1960, οι αντιρρησίες συνείδησης δεν είχαν πολύ διαφορετική αντιμετώπιση από αυτή των προηγούμενων χρόνων παρά την αύξηση του αριθμού τους (υπολογίζεται ότι πάνω από 500 Μάρτυρες του Ιεχωβά αρνούσαν να παραλάβουν όπλο κάθε χρόνο). Ποινές κάθειρξης 15 έως 20 ετών επιβάλλονταν σε όσους αρνούσαν να παραλάβουν όπλο, με αποτέλεσμα να προκληθεί παγκόσμια αντίδραση, η οποία έγινε εντονότερη τη δεκαετία του 1970 προκαλώντας έτσι εξελίξεις στο φαινόμενο των αντιρρησιών συνείδησης.

Οι αυστηρές ποινές που επιβάλλονταν στους αντιρρησίες συνείδησης κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, δεν έπαψαν ούτε τη δεκαετία του 1970 με την επάνοδο του κοινοβουλευτισμού (1974). Οι αντιρρησίες συνείδησης τιμωρούνταν με μακροχρόνια φυλάκιση, ενώ δεν ήταν σπάνια η αλληπάλληλη καταδίκη λόγω ανυπακοής, με αποτέλεσμα να παραμένουν στη φυλακή έως και 20 χρόνια! Η αντιμετώπιση των αντιρρησιών συνείδησης από το Ελληνικό κράτος προκάλεσε την αντίδραση του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο το 1977 αποφάνθηκε τα εξής: «Η Ελλάς παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα περισσότερο πάσης άλλης χώρας, διότι επιβάλλει αυστηράς ποινάς φυλακίσεως εις τους δια λόγους θρησκευτικής συνειδήσεως αρνούμενους να φέρουν όπλα (Μάρτυρες του Ιεχωβά). Κατόπιν των ανωτέρω, ενδείκνυται ανάλογος ρύθμιση του ζωτικού αυτού ζητήματος διά νόμου, ο οποίος να εγγυάται την προστασίαν του Δικαιώματος Αντιρρήσεως Συνειδήσεως στην Ελλάδα ».

Τελικά, παρά τις αρχικές αντιδράσεις της κυβέρνησης, η κυβέρνηση του Κων/νου Καραμανλή ψήφησε εσπευσμένα στις 28 Σεπτεμβρίου του 1977, υπό την πίεση των διεθνών οργανώσεων και του Συμβουλίου της Ευρώπης,

το νόμο 731/1977. Ο συγκεκριμένος νόμος καθιέρωνε υποχρέωση τετραετούς στρατιωτικής θητείας (διπλάσιας διάρκειας σε σχέση με την κανονική) μόνο για τους θρησκευτικούς αντιρρησίες ή φυλάκιση για τέσσερα χρόνια με ταυτόχρονη εξαίρεση μετά την αποφυλάκιση από την υποχρέωση θητείας. Ο Ν. 731/1977 θεωρήθηκε από ορισμένους ως αντισυνταγματικός, οι οποίοι υποστήριζαν πως δεν συντρέχουν «σοβαροί εθνικοί λόγοι» που να δικαιολογούν την ιδιαίτερη στρατολογική ρύθμιση υπέρ των Μαρτύρων του Ιεχωβά και ότι το συγκεκριμένο δόγμα δε θεωρείται γνωστή θρησκεία.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 ήρθαν στο προσκήνιο οι πρώτοι ιδεολογικοί αντιρρησίες. Εκφράζοντας ανατρεπτικές απόψεις ανθρωπιστικού χαρακτήρα, αντιτάχθηκαν στην ύπαρξη οποιανδήποτε είδους στρατού και στη χρήση βίας. Παρά την ευρεία κοινωνική συμπαράσταση που είχαν οι ιδεολογικοί αντιρρησίες, η κυβέρνηση δεν άλλαξε αρχικά στάση απέναντί τους. Στη σκληρή στάση της κυβέρνησης, οι αντιρρησίες συνείδησης αντέδρασαν με απεργίες πείνας, με αποτέλεσμα η πρώτη να επανεξετάσει τη στάση της απέναντι στους δεύτερους. Έτσι στο νέο στρατολογικό νόμο που ψηφίστηκε το Φεβρουάριο του 1988 υπήρξε ρύθμιση και για τους ιδεολογικούς αντιρρησίες. Στο νέο στρατολογικό νόμο (Ν. 1763/1988) συμπεριλήφθηκαν πολλές ρυθμίσεις του Ν. 731/1977. Καινοτομίες του, πέρα από τη διεύρυνση του δικαιώματος άοπλης θητείας και στους ιδεολογικούς αντιρρησίες, ήταν και η δυνατότητα του Υπουργού Εθνικής Άμυνας σε καιρό γενικής επιστρατεύσεως ή πολέμου να καταργεί το ευεργέτημα της διπλάσιας άοπλης θητείας.

Τη δεκαετία του 1990 το φαινόμενο εξελίχθηκε ομαλά με ελάχιστες συλλήψεις ατόμων και μείωση των ποινών από τα δικαστήρια. Οι πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτής της δεκαετίας είναι αυτή του Νίκου Μαζιώτη, ο οποίος συνελήφθη δύο φορές το 1991 και το 1992 και του Παύλου Ναθαναήλ, το 1991, οι οποίοι αρνήθηκαν να υπηρετήσουν λόγω ταξικής/αντιεξουσιαστικής συνείδησης και καταδικάστηκαν σε ένα χρόνο φυλάκιση με τριετή αναστολή και αφέθηκαν και πάλι ελεύθεροι. Στη δεύτερη σύλληψή του ο Νίκος Μαζιώτης άρχισε απεργία πείνας, με αποτέλεσμα να αποφυλακιστεί έπειτα από 50 μέρες.

Στις 27 Ιουνίου 1997 ψηφίστηκε ο νόμος 2510, που εισάγει μία μορφή πολιτικής κοινωνικής υπηρεσίας ως εναλλακτική της στρατιωτικής. Ο όρος αντιρρησίας συνείδησης αναφέρεται για πρώτη φορά σε νομικό κείμενο, χωρίς όμως αυτό να σηματοδοτεί την τυπική αναγνώριση ενός ανθρωπίνου δικαιώματος.

Ο 21^{ος} αιώνας, ξεκίνησε με καταδίκη της Ελλάδας στις 6 Απριλίου 2000 στην υπόθεση Θλιμμένος κατά Ελλάδας. Ο Μάρτυρας του Ιεχωβά, Ιάκωβος Θλιμμένος, το 1983 είχε εκτίσει τη φυλάκισή του ως αντιρρησίας συνείδησης, καταδίκη που καταχωρήθηκε ως κακούργημα στο ποινικό του μητρώο, με αποτέλεσμα 6 χρόνια αργότερα, το Φεβρουάριο του 1989, να μην

αναγνωρισθεί από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών και να χάσει το διορισμό του σε ανάλογη θέση, παρά την επιτυχία του στις απαιτούμενες εξετάσεις. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, απεφάνθη ότι υπήρξε σε αυτή την υπόθεση παράβαση του άρθρου 14 της Ε.Σ.Δ.Α. (περί απαγόρευσης των διακρίσεων) σε συνδυασμό με το άρθρο 9 (περί ελευθερίας της σκέψης συνείδησης και θρησκείας) και του άρθρου 6 παρ. 1 (δικαίωμα ακροαματικής διαδικασίας σε εύλογο χρονικό διάστημα). Με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το Ελληνικό Δημόσιο κλήθηκε να αποζημιώσει το Θλιμμένο με το ποσό των 9.000.000 δραχμών (26.500 ευρώ) για ηθική βλάβη και δικαστικές δαπάνες. Ακόμη και μετά από αυτή την απόφαση όμως, αρκετές αποφάσεις του ΣΤΕ ήταν ουσιαστικά αντίθετες με το νόμο 2610/1997 περί εναλλακτικής υπηρεσίας. Το 2001 ψηφίστηκε νόμος που καθιστούσε πλέον δυνατή τη διαγραφή από το ποινικό μητρώο των αντιρρησιών συνείδησης των ποινών φυλάκισης που είχαν επιβληθεί για το στρατιωτικό αδίκημα της ανυπακοής, πριν την καθιέρωση της εναλλακτικής κοινωνικής υπηρεσίας.

Η νομολογία των τελευταίων ετών, δείχνει πως οι αντιρρησίες συνείδησης αντιμετωπίζονται πλέον με πιο θετική στάση από τα δικαστήρια. Οι ποινές της πολυετούς κάθειρξης έχουν μειωθεί στο ελάχιστο ενώ έχει διευρυνθεί ο κύκλος των αντιρρησιών συνείδησης πέρα από τον κύκλο των Μαρτύρων του Ιεχωβά, εσωκλείοντας πλέον και τους ιδεολογικούς αντιρρησίες. Οι αντιρρησίες συνείδησης μπορούν πλέον να επιλέξουν μεταξύ άοπλης στρατιωτικής θητείας και δυνατότητας να υπηρετήσουν εναλλακτική κοινωνική υπηρεσία, σε υπηρεσίες και δημόσιους φορείς. Στην πρώτη περίπτωση θεωρούνται κανονικά στρατευμένοι, ενώ στη δεύτερη περίπτωση δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία των ενόπλων δυνάμεων και δεν θεωρούνται στρατευμένοι.

Το γεγονός βέβαια, ότι όλα τα αιτήματα για εκπλήρωση εναλλακτικής πολιτικής θητείας από μη θρησκευτικούς αντιρρησίες απορρίπτονται, αποτελεί απαξίωση του θεσμού.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΩΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Σύμφωνα με το ισχύον νομικό καθεστώς οι αντιρρησίες συνείδησης μπορούν να επιλέξουν μεταξύ άοπλης στρατιωτικής θητείας και πολιτικής κοινωνικής υπηρεσίας.

Όσοι εκπληρώνουν άοπλη στρατιωτική υποχρέωση απολύονται οριστικά μετά τη συμπλήρωση του παρακάτω χρόνου πραγματικής στρατιωτικής υπηρεσίας:

- Δεκαοκτώ (18) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν πλήρη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση μετά συμπλήρωση χρόνου πραγματικής υπηρεσίας 12 μηνών
- Δεκαέξι (16) μήνες και δεκαπέντε (15) ημέρες, για όσους θα εκπλήρωναν πλήρη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση μετά συμπλήρωση χρόνου πραγματικής υπηρεσίας 11 μηνών
- Δεκαέξι (15) μήνες και δεκαπέντε (15) ημέρες, για όσους θα εκπλήρωναν πλήρη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση μετά συμπλήρωση χρόνου πραγματικής υπηρεσίας 10 μηνών
- Δεκατρείς (13) μήνες και δεκαπέντε (15) ημέρες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση εννέα (9) μηνών
- Εννέα (9) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση έξι (6) μηνών
- Τέσσερις (4) μήνες και δεκαπέντε (15) ημέρες, για όσους θα εκπλήρωναν ενόπλως τρίμηνη πραγματική στρατιωτική υπηρεσία

Εναλλακτικά, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υπηρετήσει πολιτική κοινωνική υπηρεσία σε φορείς του δημοσίου τομέα σε περιοχές εκτός των νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης, γέννησης καταγωγής ή διαμονής του, καθώς και εκτός των μεγάλης πληθυσμιακής πυκνότητας αστικών κέντρων. Ο χρόνος υπηρεσίας ισούται με:

- Είκοσι τρεις (23) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν πλήρη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση μετά συμπλήρωση χρόνου πραγματικής υπηρεσίας 12 μηνών
- Είκοσι ένα (21) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση 11 μηνών
- Δεκαεννέα (19) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση 10 μηνών
- Δεκαεπτά (17) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση 9 μηνών
- Δεκαπέντε (15) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση 8 μηνών

- Έντεκα (11) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση 6 μηνών
- Πέντε (5) μήνες, για όσους θα εκπλήρωναν μειωμένη ένοπλη στρατεύσιμη στρατιωτική υποχρέωση 9 μηνών

Τον Ιανουάριο του 2010, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε ότι οι καλούμενοι ως έφεδροι, οι οποίοι υπηρέτησαν κανονικά την στρατιωτική τους θητεία, σε περίπτωση που κληθούν για μετεκπαίδευση, εφόσον μετά τη θητεία τους έγιναν αντιρρησίες συνειδήσεως, μπορούν να εκπληρώσουν εναλλακτική πολιτική κοινωνική υπηρεσία. Συγκεκριμένα, η απόφαση υπ' αριθμ.170/2010 ορίζει ότι οι καλούμενοι προς μετεκπαίδευση εφεδρείας, εφόσον έχουν ενταχθεί σε δόγματα που δεν δέχονται την ένοπλη στρατιωτική θητεία, μπορούν να επικαλεστούν τις διατάξεις περί αντιρρησιών συνείδησης για εκπλήρωση εναλλακτικής πολιτικής κοινωνικής υπηρεσίας. Το ΣτΕ το απασχόλησε η περίπτωση έφεδρου ανθυπολοχαγού που υπηρέτησε τη θητεία του και το 2003 κλήθηκε για μετεκπαίδευση. Εκείνος κατέθεσε αίτηση και ζήτησε να εκπληρώσει εναλλακτική πολιτική κοινωνική υπηρεσία ως αντιρρησίας συνειδήσεως, προσκομίζοντας παράλληλα πιστοποιητικό της Κεντρικής Εκκλησίας των Χριστιανών Μαρτύρων του Ιεχωβά Ελλάδος, το οποίο ανέφερε ότι από το 2003 ανήκει στο δόγμα αυτό. Το Στρατολογικό Γραφείο απέρριψε το αίτημα με την αιτιολογία ότι ήδη έχει υπηρετήσει στις Ένοπλες Δυνάμεις. Ο πολίτης δεν εμφανίστηκε για την εκπλήρωση της εφεδρείας και κηρύχθηκε ανυπότακτος εσωτερικού σε καιρό ειρήνης και του επιβλήθηκε εξάμηνη πρόσθετη στρατιωτική θητεία. Η Ολομέλεια του ΣτΕ έκρινε μη νόμιμη την αιτιολογία με την οποία απέρριψε το Στρατολογικό Γραφείο το αίτημά του πολίτη. Ειδικότερα, αναφέρεται στην απόφαση ότι σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και τη νομοθεσία, «εφόσον ο αιτών μετάβαλε θρησκευτικές απόψεις, ενστερνιζόμενος το δόγμα της Κεντρικής Εκκλησίας των Χριστιανών Μαρτύρων του Ιεχωβά, μετά την εκπλήρωση ένοπλης στρατιωτικής υπηρεσίας, διατελών στην κατάσταση της εφεδρείας, η μεταβολή αυτή δεν αποτελούσε λόγο αποκλεισμού του από την υπαγωγή στις διατάξεις του Ν.2510/1997 περί αντιρρησιών συνειδήσεως, προκειμένου υπό την εν λόγω στρατιωτική κατάσταση να εκπληρώσει εναλλακτική πολιτική κοινωνική υπηρεσία».

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία, που έχει ασχοληθεί με την εναλλακτική θητεία, έχει υποβάλει συγκεκριμένα αιτήματα για τη βελτίωση των όρων της κοινωνικής θητείας στη χώρα μας. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για την Αντίρρηση Συνείδησης (15/05), η Διεθνής Αμνηστία καλεί τις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι τα κυβερνητικά σχέδια που αφορούν τη μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου το οποίο διέπει το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης θα σέβονται πλήρως τα διεθνή πρότυπα

Συγκεκριμένα:

- Ζητά η εναλλακτική υπηρεσία να υπόκειται αυστηρά σε πολιτική αρχή, συμπεριλαμβανομένων της εξέτασης των αιτήσεων και κάθε πιθανής επακόλουθης δικαστικής εξέλιξης, μεταξύ άλλων για λόγους αμεροληψίας και ανεξαρτησίας
- Ανησυχεί για την τιμωρητική διάρκεια της εναλλακτικής υπηρεσίας (που παραμένει διπλάσια της στρατιωτικής θητείας μείον έναν μήνα ακόμα και μετά τον Νόμο 3421/2005 και την Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 421.4/3/204368/Σ.970) και ζητά τη μείωσή της αναλογικά στον νόμο
- Ζητά να έχει κανείς το δικαίωμα να διεκδικεί την ιδιότητα του αντιρρησία συνείδησης οποιαδήποτε στιγμή, τόσο πριν όσο και μετά την κατάταξη του στις Ένοπλες Δυνάμεις, είτε αυτός είναι κληρωτός είτε επαγγελματίας στρατιώτης, με βάση το κατοχυρωμένο δικαίωμα αλλαγής συνείδησης
- Ζητά να μην αποτελούν λόγους αποκλεισμού για την αναγνώριση κάποιου ως αντιρρησία συνείδησης η άδεια οπλοφορίας, η συμμετοχή σε δραστηριότητες σκοπευτικών αγώνων, κυνηγίου ή παρόμοιων εκδηλώσεων, οι οποίες έχουν άμεση σχέση με τη χρήση όπλων και η καταδίκη ή η εκκρεμής ποινική δίωξη για έγκλημα που έχει σχέση με χρήση όπλων, πυρομαχικών ή παράνομης βίας
- Ζητά το δικαίωμα στην εναλλακτική υπηρεσία να μην αναστέλλεται ποτέ, ακόμα και σε περίοδο πολέμου (εφόσον δεν αλλάζει συνείδηση ο αντιρρησίας συνείδησης) και να μην ανακαλείται ποτέ, π.χ. λόγω άσκησης συνδικαλιστικής δραστηριότητας / συμμετοχής σε απεργία (αυτά είναι κατοχυρωμένα δικαιώματα), μη παρουσίας εντός της καθοριζόμενης προθεσμίας, πειθαρχικών ή ποινικών αδικημάτων (να προβλέπονται κυρώσεις αντίστοιχες με αυτές που προβλέπονται για τους εργαζόμενους στον φορέα απασχόλησης)
- Η Διεθνής Αμνηστία ζητά να παύσει η μη αναγνώριση ως αντιρρησιών συνείδησης όσων παρουσιάζονται σε στρατόπεδο για να πάρουν αναβολή για λόγους υγείας και να εξαλειφθεί το φαινόμενο των αμφισβητήσιμων γνωμοδοτήσεων της ειδικής επιτροπής, κυρίως για

- τους μη θρησκευτικούς αιτούντες (λόγω ανεπαρκούς αιτιολόγησης, αλλά και καταρχάς λόγω της ίδιας της σύστασης της επιτροπής)
- Ζητά να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλιστεί ότι, τόσο στον νόμο όσο και στην πράξη, οι αντιρρησίες συνείδησης δεν θα υφίστανται διακρίσεις όσον αφορά τους όρους και τις συνθήκες της υπηρεσίας ή όσον αφορά οποιαδήποτε οικονομικά, πολιτισμικά, αστικά και πολιτικά δικαιώματα (π.χ. αξιοπρεπής μηνιαία οικονομική αποζημίωση, δικαίωμα εξαγοράς χρόνου υπηρεσίας, τμηματική εκπλήρωση υπηρεσίας)
 - Ζητά να σταματήσουν οι διώξεις εναντίον όλων των αντιρρησιών συνείδησης και να αρθεί ο περιορισμός των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων τους
 - Τέλος, η Διεθνής Αμνηστία ζητά να παρέχεται επαρκής και έγκαιρη ενημέρωση για το δικαίωμα της αντίρρησης συνείδησης στη στρατιωτική θητεία και τον τρόπο απόκτησης της ιδιότητας του αντιρρησία συνείδησης, δεδομένου ότι η συντριπτική πλειονότητα των στρατευσίμων δεν γνωρίζουν ακόμα ότι υπάρχει η επιλογή εναλλακτικής υπηρεσίας

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Το θέμα των αντιρρησιών συνείδησης δεν αφορά μονάχα στους απλούς φαντάρους, αλλά και τους επαγγελματίες στρατιωτικούς που προσλαμβάνονται στις ένοπλες δυνάμεις με σχέση μισθωτής εργασίας ορισμένου χρόνου (εθελοντές πενταετούς υπηρεσίας, επαγγελματίες οπλίτες κ.ά.). Το βασικό ζήτημα που εξετάστηκε κατά το παρελθόν ήταν το πότε και ποιοι απ' όσους βρίσκονται σε στρατιωτική υπηρεσία μπορούσαν να προβάλλουν τον ισχυρισμό ότι είναι αντιρρησίες συνείδησης. Παραδείγματος χάριν, μια περίπτωση που θα μπορούσε κάποιος φαντάρος ή ΕΠ.ΟΠ. να επικαλεστεί λόγους συνείδησης είναι σε μια στρατιωτική αποστολή στο Ιράκ, σε έναν πόλεμο που δεν έχει νομιμοποιηθεί από τον ΟΗΕ.

Παλαιότερα είχε γίνει σχετική σύσταση και από την Ευρωπαϊκή Ένωση (υπ' αριθμόν 1518 της διαρκούς νομοθετικής επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης), που πρότεινε να κατοχυρωθεί νομοθετικά το δικαίωμα των μόνιμων μελών των ενόπλων δυνάμεων να αιτούνται τη χορήγηση καθεστώτος αντιρρησία. Αρχικά, το υπουργείο όχι μόνο δεν προχώρησε προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά αντιθέτως το Γ.Ε.Σ. - με διαταγή προς όλες τις μονάδες - καθιστούσε υποχρεωτική τη συμμετοχή στελεχών και ΕΠ.ΟΠ. σε ειρηνευτικές αποστολές εκτός των ελληνικών συνόρων.

Η νέα εξέλιξη που αναγνωρίζει το δικαίωμα των στρατιωτικών να αναγνωρίζονται ως αντιρρησίες συνείδησης προέκυψε όταν η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων Ανθρώπου κατέθεσε στον υπουργό Εθνικής Άμυνας γνωμάτευση στην οποία ερμηνεύονται ευρύτερα οι προϋποθέσεις για την άσκηση αυτού του δικαιώματος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η 15^η Μαΐου έχει θεσπιστεί ως η παγκόσμια μέρα αντιρρησιών συνείδησης. Αν αναλογιστεί κανείς τις απάνθρωπες και άδικες καταδίκες των αντιρρησιών συνείδησης σε όλη τη διάρκεια του προηγούμενου αιώνα, συνειδητοποιεί τη σημασία θέσπισης μια τέτοιας παγκόσμιας επετείου. Αν και τα τελευταία χρόνια η στάση της νομοθεσίας απέναντι τους φαίνεται να έχει αλλάξει και να δείχνει, ειδικά μετά τις έντονες διεθνείς παρεμβάσεις, περισσότερη κατανόηση, κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει πως έχει λυθεί πλήρως το πρόβλημα των αντιρρησιών συνείδησης. Ο σε μεγάλο βαθμό τιμωρητικός χαρακτήρας της εναλλακτικής υπηρεσίας και η αρκετά μεγάλη διάρκεια της, καθώς και η έλλειψη επαρκούς και ικανοποιητικής ενημέρωσης για τα δικαιώματα των αντιρρησιών συνείδησης, είναι κάποια από τα πεδία, τα οποία επιδέχονται μεγάλης βελτίωσης. Απόψεις που υποστηρίζουν, πως με την παραχώρηση περισσότερων δικαιωμάτων στους αντιρρησίες συνείδησης διακινδυνεύεται η εθνική άμυνα της χώρας, δεν μπορούν να θεωρηθούν ορθές, καθώς, πρώτον, ο χαρακτηρισμός κάποιου ως αντιρρησία συνείδησης γίνεται με αυστηρά κριτήρια και, δεύτερον, οι αντιρρησίες συνείδησης μέσω της άοπλης στρατιωτικής θητείας μπορούν να συμβάλουν εμμέσως στην άμυνα της χώρας με την προσφορά τους σε άλλους τομείς του στρατού(πχ διοίκηση).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντιρρησίες συνείδησης ονομάζονται τα άτομα που αρνούνται να εκπληρώσουν την υποχρεωτική ένοπλη στρατιωτική θητεία επικαλούμενοι λογούς συνείδησης. Οι αντιρρησίες συνείδησης διαχωρίζονται σε θρησκευτικούς και ιδεολογικούς αντιρρησίες. Οι πρώτοι επικαλούνται θρησκευτικές πεποιθήσεις ενώ οι δεύτεροι αρνούνται να στρατευτούν επικαλούμενοι ιδεολογικές και κοσμοθεωρητικές πεποιθήσεις. Αυτοί που μάχονται τους αντιρρησίες συνείδησης επικαλούνται το άρθρο 4 παρ. 6 του συντάγματος που ορίζει ότι όλοι όσοι δύνανται να φέρουν όπλα πρέπει να συντελούν στην άμυνα της πατρίδας. Αντίθετα οι αντιρρησίες συνείδησης επικαλούνται το άρθρο 13 του συντάγματος περί θρησκευτικής ελευθερίας. Και ενώ τα δικαστήρια σε όλο τον προηγούμενο αιώνα τιμωρούσαν με αυστηρότατες ποινές τους αντιρρησίες συνείδησης, τα τελευταία χρόνια η νομολογία φαίνεται να δείχνει περισσότερη κατανόηση απέναντι στους αντιρρησίες. Το ισχύον νομικό καθεστώς προβλέπει δυνατότητα επιλογής μεταξύ άοπλης στρατιωτικής θητείας και εναλλακτικής κοινωνικής υπηρεσίας μεγαλύτερης βεβαία διάρκειας από την κανονική θητεία. Φαίνεται λοιπόν πως οι έντονες διεθνείς αντιδράσεις και οι έντονη παρουσία των αντιρρησιών συνείδησης τα τελευταία χρόνια οδήγησε στην αποδοχή του φαινομένου και στην επεικέστερη αντιμετώπιση του από το κράτος.

CONCLUSION

Conscientious objectors are people who refuse to fulfill their military service due to their conscience. Conscientious objectors are divided into religious and ideological refusals. The former claim their religious beliefs and the latter claim ideological and/or cosmotheoretical beliefs, in order not to join the army. Those who dispute conscientious objectors refer to article 4 paragraph 6 of the constitution which states that anyone who can carry a gun must be part of the defense of their country. In opposition conscientious objectors call on article 13 of the constitution which refers to religious freedom. Even though courts during all the previous century punished conscientious objectors with harsh penalties, in recent years the legal system gives the opportunity of choice between unarmed military service and the alternative of social service with a longer duration than normal military service. It seems that due to intense international objection and the intense presence of conscientious objectors throughout the previous years it has lead to the acceptance of the phenomenon and a more lenient confrontation from the state.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλιβιζάτος Ν.: Αντιρρησίες συνείδησης και στρατιωτική θητεία, Εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1988
- Αλιβιζάτος Ν.: Η συνταγματική θέση των ενόπλων δυνάμεων, Εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1992
- Ηλιοπούλου-Στράγγα Τζ.: Αντιρρησίες συνείδησης και συνταγματική έννομη τάξη, Η Καθημερινή 12.6.1988
- Κονιδάρης Ιωάννης: Θεμελιώδεις διατάξεις σχέσεων κράτους-εκκλησίας, Εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1999
- Κρίππας Γ.: Η συνταγματικότητα της απαλλαγής από την ένοπλον στρατιωτική θητεία δια λόγους θρησκευτικών πεποιθήσεων, ΕΕΝ 1979
- Μαυριάς Κώστας-Παντελής Αντώνης: Συνταγματικά Κείμενα, Ελληνικά και ξένα, Εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1996
- Παπαδαμάκης Α.: Οι αντιρρησίες συνείδησης ως οριακό πρόβλημα του ποινικού δικαίου, Δίκαιο και Πολιτική, τεύχος 17-18, 1989
- Παπαδημητρίου Γ.: Σύνταγμα και εναλλακτική κοινωνική θητεία, Υπεράσπιση, 1991
- Σιμισής Κ.: Αντίρρηση συνείδησης στη στρατιωτική θητεία: η ανάδυση ενός δικαιώματος του ανθρώπου σε διεθνές επίπεδο, Δίκαιο και Πολιτική τεύχος 17-18, 1990
- Τσαρούχας Κώστας : Αντιρρησίες συνείδησης , Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1991
- Χρυσόγονος Χ. Κώστας: Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, Εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 2002
- Το Σύνταγμα επανέκδοση Σεπτέμβριος 2008

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Διαδικτυακός τόπος <http://www.ellinikos-stratos.com>
- Εργασία με θέμα "Αντιρρησίες συνείδησης" της Ανδριανάκη Μαρίας (<http://www.jurisconsultus.gr/pubs/uploads/1186.pdf>)
- Εργασία με θέμα "Αντιρρησίας συνείδησης" του Γεώργιου Κολαντζιανού (<http://www.jurisconsultus.gr/pubs/uploads/156.pdf>)
- Εργασία με θέμα "Αντιρρησίες συνείδησης" της Τσαντίρη Χριστίνας (<http://www.jurisconsultus.gr/pubs/up>)

- Εργασία με θέμα “Σημαντικές αποφάσεις των δικαστηρίων για θέματα θρησκευτικής ελευθερίας” του Αλικάκου Γεώργιου(<http://www.jurisconsultus.gr/pubs/uploads/395.pdf>)
- Επίσημος ιστότοπος: Ευρωπαϊκό Γραφείο για την Άρνηση Συνείδησης (European Bureau for Conscientious Objection)
<http://www.ebco-beoc.eu>
- Επίσημος ιστότοπος: Σύνδεσμος Αντιρρησιών Συνείδησης
<http://www.antirrisies.gr/>

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Ελληνικό Σύνταγμα
- Νόμος 731/1977: «Περί τροποποίησης των διατάξεων των άρθρ. 6 και 54 του Ν.Δ. 720/1970 "περί στρατολογίας" και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων»
- Ν. 2510/1997: "Ρύθμιση στρατιωτικών υποχρεώσεων ορισμένων κατηγοριών στρατευσίμων, ανυπότακτων και σπλιτών, τροποποίηση διατάξεων της στρατολογικής νομοθεσίας, καθιέρωση εναλλακτικής υπηρεσίας και άλλες διατάξεις"
- Νόμος 3421/2005 “Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις”
- Στρατολογικός νόμος 1763/1988 "Περί στρατολογίας των Ελλήνων"